

Beeldhouwer Michiel Deylius over *De Ander*

Pleidooi voor beter communiceren

Beeldhouwer, letterhakker en grafisch vormgever Michiel Deylius ontwierp de Inschrijfpennig 2021. Met de beelden van racisme op zijn netvlies koos hij een onderwerp dichtbij huis: hoe wij met 'de ander' communiceren. In gesprek met de maker.

Inschrijfpennig 2021 – *De Ander*

Essentie

Als Michiel Deylius (1956) begin februari tegenover me zit met het prototype van zijn penning *De Ander* heeft hij nog een verfprobleempje op te lossen. 'Zie je die sporen witte grondverf?', vraagt hij korzelig. 'Hoogst irritant. Als ik direct rode verf op de steen smeer, wordt het niet zo fris rood als ik vind dat het moet zijn. Die grondverf móet er dus onder, alleen wil ik daar later niets meer van zien.'

De Ander is de naam van de penning 2021 die Deylius ontwierp in opdracht van de Vereniging voor Penningkunst (VPK). Elk object van 80 x 80 x 40 mm hakt hij uit zwart leisteen, een stevig formaat dat nog net in de hand past. Aan de ene kant is met een diep gestileerde inscriptie het woord 'ik' uitgehakt, aan de andere kant 'jij', die hij felrood schilderde. Hiervoor koos hij een lettertype dat geïnspireerd is op het door hemzelf ontworpen alfabet *Fragmentum*, waarin hij elke

letter terugbracht tot de essentie. In de zijanten van de penning graveerde hij in een klein vloeiend lettertje de woorden 'vertel' en 'luister', die hij later zwart inkleurde. 'Mits je verf spaarzaam en op de juiste plek gebruikt, kan het een kunstwerk enorm versterken.' Hij is blij met het resultaat, waarvoor hij geen enkele concessie hoefde te doen. Een voelobject noemt hij het, dat van veel vastpakken mooier wordt.

De ander

Vorig jaar zomer hoorde hij dat de VPK het oog op hem had laten vallen omdat er behoefte was aan iets 'uitgesproken tekstu-eels dat aansluit op de actualiteit'. Deylius koppelde twee onderwerpen die hem na aan het hart liggen aan elkaar – racisme en communicatie – en besloot het over onszelf te hebben: de manier waarop we met elkaar communiceren. 'Want er schort van alles aan de communicatie tussen ons. Op sociale media kakelt het maar door, maar ook dichtbij luisteren we slecht naar elkaar en al helemaal naar mensen die niet tot 'onze eigen groep' behoren. Op alle fronten wordt er ongelooflijk beroerd gecommuniceerd.'

Tijdens zijn voorbereiding las hij *De vreemdeling. Racisme uitgelegd aan onszelf* van Abdel-

Inschrijfpennig 2021 – *De Ander*

kader Benali (1975), die het werk van de Franse filosoof Emmanuel Levinas (1906-1995) aanhaalt wiens hele oeuvre gaat over De Ander. Deylius: 'Dit boek ervoer ik als een soort bijval, want wat ik over communicatie en racisme had bedacht, bleek al in tekst vastgelegd door Levinas en Benali. Levinas stelt dat men een persoon niet kan begrijpen zonder hem te spreken. Verwijzend naar hem heb ik mijn penning daarom *De Ander* genoemd. De woorden ik, jij, vertel en luister raken aan de kern van contact. Elke 'ik' mag best wat vertellen, als elke 'ik' andersom ook maar luistert, en dan bedoel ik écht luisteren. Voor iedere 'jij' geldt uiteraard hetzelfde.'

Geen haar beter

Vindt hij zichzelf een goede luisteraar? Hij schiet in de lach. 'Helemaal niet, ik ben eerder een goede stuurman die aan wal staat. Deze penning is ook een opdracht aan mezelf.' Opmerkelijk vindt hij dat er amper bereidwilligheid lijkt te bestaan om een mening bij te stellen. Iedereen lijkt vastgebakken te zitten aan zijn eigen standpunt. Het valt hem op dat een discussie vaak wordt beschouwd als een strijd. De ander moet vooral niet denken dat ie ook maar iets teweegbrengt in de mening van zijn gesprekspartner. Het bijstellen van een mening wordt nogal eens opgevat als gezichtsverlies. Waaraan hij met een brede grijns onmiddellijk toevoegt: 'Ik ben hier geen haar beter in, hoor. Terwijl het gesprek waarschijnlijk meteen interessanter wordt als ons uitgangspunt zou zijn: ik zou mijn mening best kunnen bijstellen.'

Met zijn penning *De Ander* borduurt Deylius voort op eerder werk. Aanvankelijk maakte hij sculpturen en objecten die hij een nummer gaf. Het ging hem puur om de vorm, om de schoonheid van de huid, er zat geen verhaal achter. Maar gaandeweg diende zich een thema aan dat hij wilde verwerken. Zo maakte hij tijdens het Soester beeldhouwsymposium Licht op Steen in 2019 de kubus *Meningen*, vanwege alle meningen die dag in dag uit over iedereen heen buitelen. Het ergert hem dat veel mensen meteen hun opvatting spuien, dikwijls zonder gehinderd te worden door kennis van zaken. 'Vroeger vertelde je in kleine kring hoe je ergens over dacht, maar met alle sociale media lijkt het of in elke huiskamer luidsprekers staan. Ik wilde mijn mening eens uiten over al die meningen, want die kubus toont het

Michiel Deylius naast zijn kubus *Meningen*. 2019

tegenovergestelde van een dialoog. Mijn jaarpenning *De Ander* komt voort uit dezelfde bron. Het bevalt me om over zo'n thema na te denken en er een kunstwerk van te maken dat naast schoonheid ook iets uitdraagt.'

Lege bierflesjes

Voormalig ICT'er Deylius werkt sinds 2002 als zelfstandig beeldhouwer, letterhakker en vormgever in steen. Het hakken van letters en de vormgeving daarvan – lettertype, corps, spatiëring – heeft zijn bijzondere belangstelling. Ook in zijn vrije werk experimenteert hij naast abstracte kunst met vormgeving en letters. Het is niet verwonderlijk dat zelfontworpen grafmonumenten een belangrijk deel van zijn ambacht uitmaken. Hij vertelt het verhaal van de moeder die hem verzocht een grafmonument te maken voor de twee kinderen die zij verloor. De begraafplaats waar haar zoons liggen, staat geen zitelementen toe. Waarop Deylius een grafmonument ontwierp met twee kubussen van verschillend formaat waarop de bezoeker prettig kan zitten. 'Toen ik er maanden later nog eens kwam kijken, stonden er wat lege bierflesjes. Ik krijg er weer tranen van in mijn ogen. Mijn monument werd gebruikt. Af en toe komen er vriendjes naar dat graf en drinken er een biertje. Fantastisch, doel bereikt.'

Officieel had hij nog nooit een penning gemaakt tot een collega van kunstenaarsvereniging De Ploegh – waar ook Deylius lid van is – hem

Michiel Deylius
werkend aan
grafmonument

een paar jaar geleden attendeerde op het bestaan van de Fédération Internationale de la Médaille d'Art (FIDEM), de internationale organisatie voor penningkunst. Zij adviseerde hem iets in te sturen voor de internationale tentoonstelling dit jaar in Tokio. Eerdere kleine objecten die hij had vervaardigd – doosjes van verschillende steensoorten met daarin een of meerdere letters uitgehakt en ingeverfd – voldeden al bijna aan de penningencriteria. Tot zijn vreugde werd zijn penning – met de naam *Fragmentum* – uitgekozen voor de tentoonstelling in Japan, die vanwege corona is verplaatst naar eind 2021. In een blokje zwart leisteen hakte hij aan weerszijden een letter uit, die hij inkleurde. 'Aan de ene kant staat de letter die verwijst naar het doel van de penning, bijvoorbeeld de W van de Jan Wolkersprijs. Aan de andere kant komt de letter van de winnaar.'

Papieren bootje

De inspiratie voor nieuwe kunstwerken blijft opborrelen. Recent rondde hij een project met vier stenen banken af en een zwerfkei als grafmonument nadert zijn voltooiing. Voor een nieuwe

Doosje
Fragmentum
met letter G

Niet-functioneel huisnummer 139 A

grafsteen beitelte hij de vorm van een gevouwen papieren bootje uit steen, voor een overleden fietsliefhebber maakt hij een verwijzing naar een ANWB-paddenstoel en hakte hij een fietsgleuf aan de zijkant van het graf waarin de bezoeker zijn fiets kan neerzetten. 'Na jaren van ploeteren, nauwelijks verdienen en mezelf voortdurend profileren als vormgevende letterhaker kom ik in rustiger vaarwater: mensen weten me te vinden en gunnen mij mooie opdrachten.'

Hij is ervan overtuigd dat hij met een van zijn toekomstige kunstwerken – 'Ik ben geen robot' – zal inhaken op de discussie over de macht van algoritmes en de zienswijze die daarachter schuilgaat. Een tijd geleden onderzocht hij wat de voorwaarden van de site Buienradar zijn. 'Daar staat wat zij allemaal van jou leegroven: dat is vrijwel alles. En aan welke bedrijven zij die data doorverkopen. Ik heb het over Buienradar, hè?! We zijn allemaal koopwaar geworden en dat vind ik een uitermate zorgelijke ontwikkeling.'

Zijn opdrachten maakt hij in een werkplaats in Woerden, daarnaast experimenteert hij met vrij werk in het atelier van een bevriende collega. Zij verzocht hem haar huisnummer te hakken uit een steen die ze nog had liggen. De vorm daarvan en de spatiëring van de cijfers en letter leidde tot een verrassend resultaat, waarop letterhakers wereldwijd positief reageerden. Een Belgische collega postte: Deylius is een van de weinige echt originele letterhakers. Enthousiast toont hij een foto. 'Vooraf had ik het nooit kunnen bedenken, maar gaandeweg ontstond een mooie ruimtelijke vorm. De komende tijd ga ik hiermee verder, want elke samenvoeging van cijfers en letters levert iets anders op. Ik vind het heerlijk om in totale vrijheid dingen uit te proberen die mogen mislukken, maar ook tot nieuwe inzichten kunnen leiden.'

U kunt de penning *De Ander* van Michiel Deylius bestellen. Achterin dit blad vindt u alle betaalde gegevens.